

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

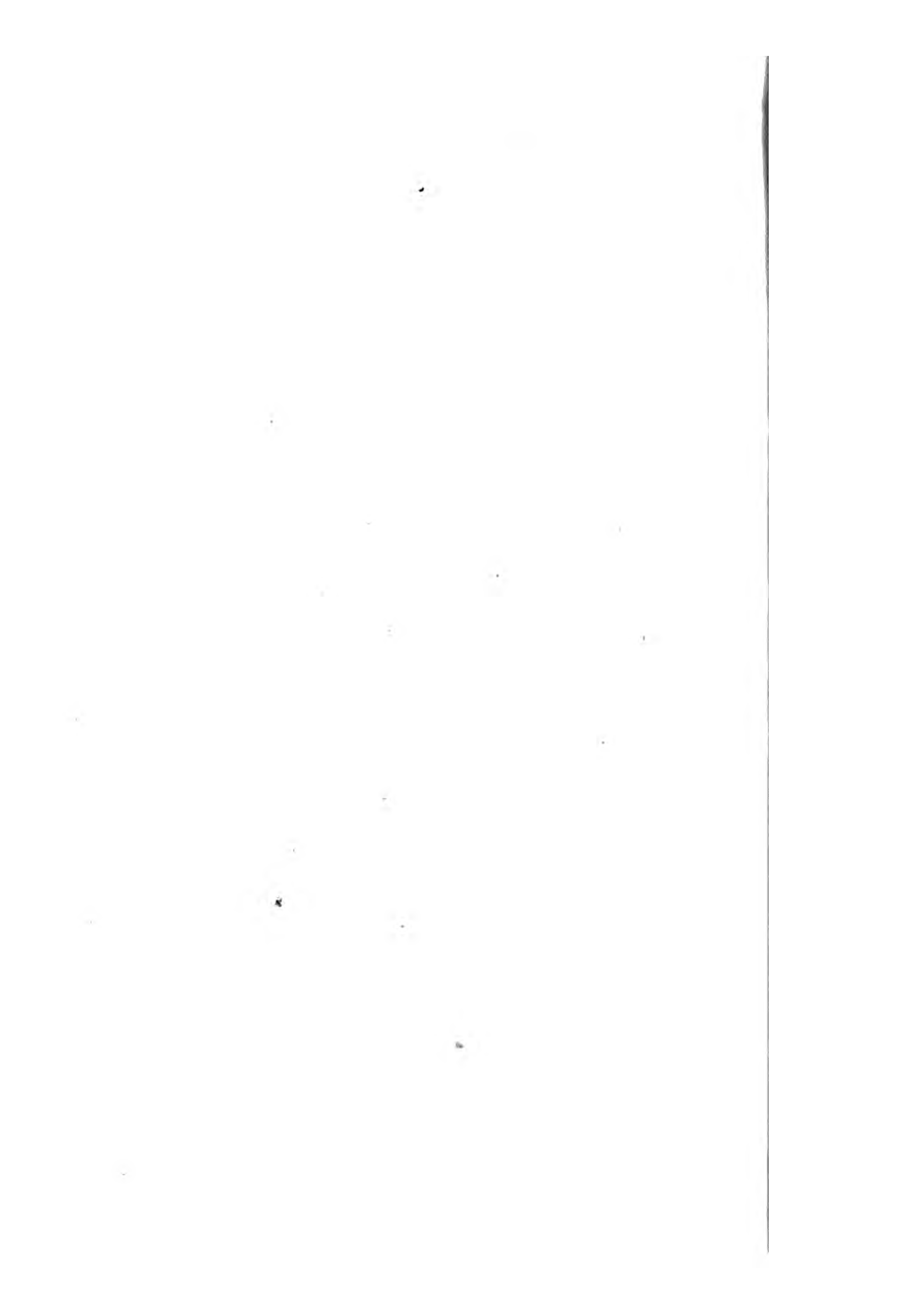
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

P N È U M O N I A.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
P N E U M O N I A ;
QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
D. GEORGII BAIRD, SS.T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu, et
Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

PRO
GRADU DOCTORIS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT
JACOBUS ROBISON,
SCOTO-BRITANNUS:

Ad diem 12. Septembris, horâ locoque solitis.

EDINBURGI:
EXCUDEBANT ADAMUS NEILL ET SOCII.

M DCC XCIX.

VIRO EXIMIO,
ROBERTO CLEGHORN, M. D.

CHYMIÆ
IN ACADEMIA GLASGUENSI
DOCTORI,

GRATI ANIMI
TESTIMONIUM;

ITEM,
FRATRI MEO,
ROBERTO ROBISON, ARMIGERO,

OB MULTA IN ME OFFICIA,

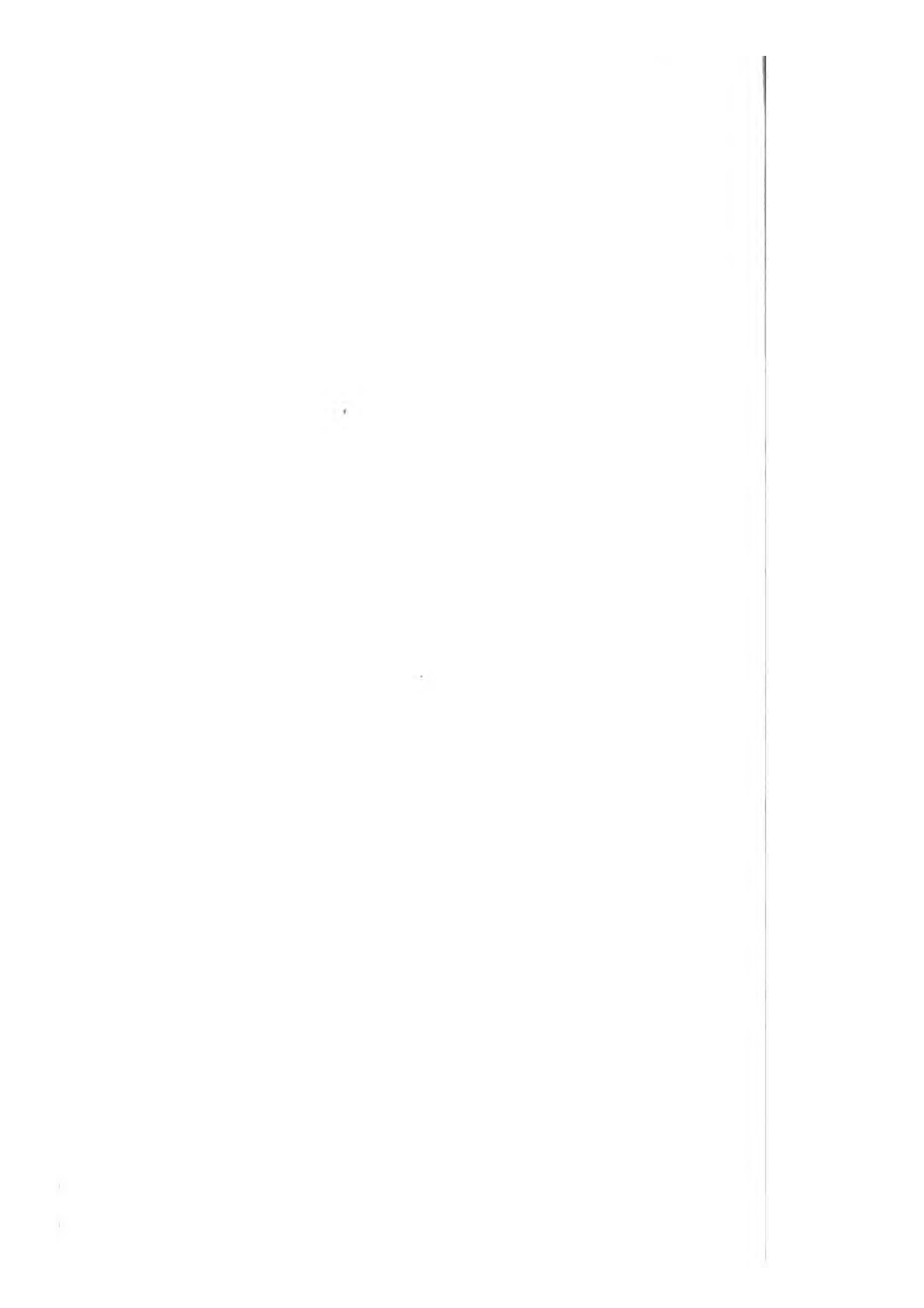
HOC OPUSCULUM,
AMORIS FRATERNI
PIGNUS,

SACRUM

ESSE

VOLO

JACOBUS ROBISON.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

P N E U M O N I A .

IN regionibus frigidioribus, præsertim in
iis quibus cælum multùm et subitò va-
riat, frequentissimi observantur pulmonum
morbi. Quoties enim inspiratur, tota sub-
stantia eorum interna, aëri exposita, hisce
mutationibus afficitur. Hac ex causa origi-
nem ducunt Catarrhus, Pneumonia, Phthisis,
ac tota cohors malorum thoracis, quæ tantas

A

strages

strages quotannis, præsertim in Britannia, e-
dunt. Hæcque hoc ordine sæpe procedunt :
Hominem tussi leni laborare haud rarò vide-
mus ; tussis neglecta, vel perperàm curata,
ingravescit ; ac nunc instant et urgent om-
nia signa Pneumoniæ violentæ ; hincque
deinceps vomicæ in phthisin insanabilem tan-
dem desituræ.

Hosce morbos etiam perfunctoriè stringere,
limites nostros longè superaret : pauca igitur
de inflammatione pulmonum aut membrana-
rum eos investientium, vel, ut nosologis op-
timis vocare placet, de Pneumonia, differe-
mus.

Inflammationem pneumonicam multas in
species ac varietates olim dividebant aucto-
res, prout parenchyma pulmonum, membra-
namve quæ eos investit, affici arbitrati sunt.

Longiùs

Longiùs etiã procefferunt quidã ; difcrimen enim pleuræ diaphragma tegentis inflammationem inter partemque illam quæ costis adhæret, inftituendum effe exiftimârunt : hocque factò, figna diagnoftica, quibus omnibus in cafibus internofcere poffent medici utro morbo laboraret ægrotus, indicârunt : illi nomen Paraphrenitidem, huic Pleuritidem, indiderunt ; et inflammatio fubftantiæ pulmonum parenchymatofæ apud hos fcriptores Peripneumonia dicta fuit. Clariff. CULLENUS, “ aliquid,” ut ipfe dicit, “ opinionibus et confuetudini medicorum concedere volens,” in Nofologia fua, opere reverà utiliffimo, Pneumoniam in Peripneumoniam et Pleuritidem dividit : fed poftèa, in libro cui titulus eft, “ *First Lines of the Practice of Phyfic,*” has divifiones ac diftinctiones utpotè vanas inutilesque repudiavit, omnesque five pulmonum five pleuræ inflammationes

flammationes sub genere *Pneumonia* rectè comprehendit, signorumque inufitiorum, ex rebus minùs generalibus provenientium, nullam rationem habuit; quippè nec fedem morbi accuratè demonftrant, neque, fi hæc verè diverfa inveniretur per incifionem cadaverum, fymptomata, pro fede morbi diversâ, multùm variari, conftat; fed quod ad rem maximè pertinet, ratio medendi nulla ex parte his diftinctionibus mutatur.

Inflammatiõ pulmonica, utcunque diverfa fedes fuerit, five pleuram omnibus in plicis ac duplicaturis, five partem folummodò quandam affecerit, five denique fubftantiæ pulmonum inhæferit, fignis fequentibus infignitur:

“ Pyrexia;

“ Pyrexia; dolore in quadam thoracis
“ parte; respiratione difficili; tussi.”

H I S T O R I A.

INCIPIT ut plurimum frigoris sensu, cum rigore et horrore; quæ brevi, calore, magnâ siti, inappetentiâ cibi, pulsu citato, aliisque pyrexiaë symptomatis, excipiuntur; quæ interdum eò ingravescit, ut cephalæam ac delirium inducat. Hæc signa aliquamdiu facile prius observari possunt quàm pneumoniæ propria ulla ferè cernuntur; alias autem, prima etiam inter signa dolor thoracis, spirandi difficultas tussisque observantur.

Dolor lateris sæpe admodum pungens et acutus, interdum violentissimus paucis horis evadit.

6 DISPUTATIO MEDICĀ

evadit. Haud rarò tamen profundus est ac obtusus, et de sensu ponderis potius quàm doloris cujusvis quæritur æger ; qui plerumque uno in loco fixus hæret, nunc ab una parte thoracis ad aliam propagatur, et nunc, uno latere relicto, in altero sentitur : hunc in modum, aliis alias partes, plerumque autem latus alterutrum occupat ; præ cæteris verò circa mediam sextæ septimæve lateris costæ longitudinem sedem frequentissimè sibi delegit ; ac etiamsi inflammatio magnam per superficiem sese extendat, de dolore hoc in loco maximè conqueritur æger, quia hujus partis motus inter inspirandum præcipuè augetur. Dolor autem, ut antea innuimus, locos alios aliàs sæpe occupat, prout morbus hâc vel illâ parte thoracis infederit, vel in una magis quàm alia sævierit ; sed quacunque in parte fuerit, five antèrius posteriusve, five alterutro in latere, five denique in ima
parte

parte thoracis, ita ut aliquod viscerum abdominis inflammatum simulaverit, ægro inspirante aut tussiente semper augetur : hincque spirandi difficultas quæ hunc morbum nunquam non comitatur.

Spiritus pro violentia doloris plus minusve difficilis ; dilatatio enim pulmonum iusta eò impeditur, dolor hæc saltem adeò augetur, ut æger quàm minimum aëris possit inspirare conetur : hocce signum per totum morbi decursum perdurat, ac interdum eò ingravescit, ut facies intumescat atque livida evadat : magis minusve urget pro corporis positu, et ægrotum ferè maximè laceffit quando in latere affecto decumbit ; sed decubitus in utrumvis latus difficilis plerumque observatur, ægrotoque spirandi liberè tantùm copia est quum in dorsum jaceat, neque hæc semper nisi trunco corporis erecto.

Hunc

8 DISPUTATIO MEDICA

Hunc morbum semper comitatur tussis molesta, quæ initio sicca, postea humida evasura aliquandò cruenta ; haud rarò tamen ab exordio humida contingit : mucus qui rejicitur, colores varios, ut albidum, flavum, vel etiam viridem, et sanguine tinctum, ostendit ; crassitiesque ei diversa est. Tussis reverà maximam molestiam ægro facessit ; cætera enim symptomata dolorem imprimis ac difficultatem spirandi intendit, et ægrum immaniter torquet, et somnum per plures dies noctesque prorsùs adimit.

PNEUMONIÆ TERMINATIONES.

PNEUMONIA, ut reliqui morbi inflammatorii, resolutione, suppuratione, vel gangrænâ, terminari potest. Finem autem, nimirum

rùm effusionem, sibi propriam habet, quæ, pulmonibus inflammatis, in cellulas bronchiales fit, et sic suffocationem statim producit, vel pleurâ solummodò affectâ in cavam thoracis universam fit effusio; hincque oritur morbus cui inditur nomen Hydrothorax.

Et si inflammatio pneumonica resolutione sponte interdum finiatur, huic tamen nunquam fidendum est; morbus enim ferè semper remedia efficacissima et præsentissima postulat. Profluvium sanguinis ex naribus vel venis hæmorrhoidalibus, primis mali diebus eveniens, dicitur morbum solvisse. Aliàs hæc terminatio, diarrhæam biliosam, aut urinæ turbidæ profusionem sedimentum copiosum deponentem, comites habet: sudor calidus ac profusus, quique per totum corpus diffunditur, hanc etiam aliquandò comitatur: post quem pulsus minùs frequens eva-

dit, calor corporis minuitur, ac cætera signa pyrexiaë paulatim evanescent. Stipatur etiam, etsi rariùs, eruptione cutaneâ erysipelatosâ, seu parvulis ulcusculis phlegmonodeis variis in partibus corporis. Frequentissimè autem, hanc terminationem comitatur vel præit expectoratio plena mucii viscidioris et subflavi, quique faciliè excreatur et sine tussi dolente: tussis nunc lenis evadit, faciliè spirat et dolore ferè penitùs caret ægrotus.

Faciliè intelligitur quâ ratione hæ evacuationes, criticæ dictæ, pneumoniaë finem feliciter imponere possunt: harum autem aliæ potiùs inter symptomata, quippe resolutionem quadantenus locum obtinuisse demonstrantes, quàm causæ ipsæ ejus existimandæ sunt.

Pneumonia

Pneumonia hoc modo intra septimanam primam sæpè finitur; sæpiùs tamen usque ad secundam producitur morbus; ac si, malo perstante, quidquam remiserit ac iterum impetum redintegraverit, usque post tempus multò longius morbus resolvi potest. Si tamen spatio temporis jam dicto perstiterit, nec quicquid remiserit symptomatum violentia; si dolor, sine expectoratione quâlibet, adhuc permanferit, vel si expectoratio jam incepta nunc substiterit; sique cum difficultate adhuc spiraverit æger; tunc, remediis idoneis olim adhibitis, in suppurationem morbum abiturum esse suspicandum est.

- Si hæcce terminatio jam inceperit, rigoribus partibus in variis corporis, necnon sudoribus circa collum atque pectus frigidis et viscidis, corripitur æger; quæ nobis etiam remissione doloris, urgentibus dyspnœâ et
tussi,

tuffi, de gravitatisque fenfu potiùs quàm dolore conquærente ægroto, innotefcit. Si apoftema in cellulas bronchiales fuum pus ftatim effuderit, haud fine caufa metuenda eft fuffocatio fubitanea ; attamen fæpè e pulmonibus fupervenit expectoratio purulenta, phthifisque lethalis, hec̄ticâ luçtuosâ comitante, fcenam concludit.

Pneumoniâ in gangrænam abiens, ægrum e medio femper tollit ; hæc terminatio aliquandò effufionem fodalem fibi adjungit ; effufio verò fine gangræna fæpè contingit. Signa quæ hocce duos fines infigniunt, tantum fimilitudinis inter fe habent, ut ea dignofcere vix ac ne vix quidem poffent medici. Hæc funt remiffio doloris, tuffis ferè ceflans, dyfpnœa graviffima, fputa interdum diverfi coloris, fæpiùs atra, ftriisque cruentis interftincta, quæque odorem ingratiffimum exhalant.

exhalant. Mortem appropinquantem præeunt pulfus debilis, frequens et intermittens, vultus mœstus et lividus, aërque raucum faucibus fonans.

DIAGNOSIS.

Si symptomata huic morbo propria, a nobis jam recensita, accuratiùs considerata fuerint, eum inter ac quemvis alium tanta intercedit diffimilitudo, ut ab omnibus aliis facilè dignoscatur.

Dolores laterum, musculos intercostales occupantes, spiritu difficili etiamque tussi aliquâ stipatos, interdum offendimus. Primo intuitu hi medicum minùs peritum fallere, proque inflammatione pleuræ pulmonumve ab eo censerì possunt. Facilè tamen inter-

noscendi

noscedi sunt ; nullam enim affectionem generalem in corpore producunt, et vel a spafmo vel a rheumatismo oriuntur. Nifibus violentis, nimirùm currendo, faliendo, magna pondera elevando, vel quidvis aliud agendo quod musculos, qui respirationi inferviunt, nimis exerceant, sæpè inducuntur. Eos præcedunt nullus horror, calor solito major, fitis, aliudve signum febrile : remediis externè applicatis, scilicet, rubefacientibus potiùsve emplastro vesicatorio, facilè cedunt.

Qui affectibus hysteriis et hypochondriacis laborant, doloribus laterum quibusdam, iisque sæpè admodum acutis, vexantur. Sanguinis detractio copiosa ac repetita, quæ pneumonicis prodest, his sine dubio multùm noceret. Ab Equite JOANNE PRINGLE, medico peritissimo, observatur : “ That to this
 “ kind of flatulent stiches every person is
 “ liable

“ liable when brought low by sickness, and
“ especially by any disorder of the bowels.
“ These pains may be owing to wind con-
“ fined, or to excrements pent up in that
“ part of the colon next the diaphragm.
“ They generally strike from the breast to
“ the back, or from side to side, affect the
“ breathing, and are sometimes attended
“ with a short and frequent cough. But
“ the fever and sickness of the blood, with
“ other marks of a true pleurisy, are want-
“ ing. Bleeding may do harm, but carmi-
“ native laxatives, with warm applications
“ to the part, give ease. A blister perhaps
“ is the only remedy common to both *.”

Carditidis

* Vide Observations on the Diseases of the Army,
pag. 144.

Carditidis symptomata ferè eadem esse ut in pneumonia olim a VOGELIO observatum est ; cujus etiam in sententiam ivit CULLENUS. Inter pneumoniam verò et carditidem, hoc maximè interest, quod in hac symptomata omnia graviora sunt, et adsunt anxietas permagna, pulsus inæqualis, palpitatio et syncope.

Pneumonia interdum a hepatitide dignoscenda ; nam dolor ad partem inferiorem lateris thoracis dextri sentitus hepatitidem adeò simulat, ut pro ea facilè haberi possit : sed hoc in casu, quæ inflammationem hujus visceris insigniunt, absunt indicia ; hâc ratione igitur, discrimen inter duos morbos instituire, haud difficile erit. Imprimis notatu dignum est, in pneumonia abesse dolorem, in hepatitide ferè semper præsentem, ad claviculam et summum humeri dextri ; nec adesse

esse vomitum, singultum, ac istum colorem faciei flavescentem, quem tum SAUVAGESIUS tum SAGARUS, hoc malo definiendo, inter symptomata, forsitan rectè, posuerunt.

Quantum ad splenitidem attinet, falli potest solummodò medicus, ubi dolor ad imam ac posteriorem partem lateris sinistri pertinet. Hoc viscus autem inflammatione acutâ rarè affici, sæpè autem tumore duro non dolente, arbitror; sique inflammatione acutâ unquam tentetur, quæ eam comitantur nulla adfunt propria symptomata, exceptis dolore partis pressione aucto, ac pyrexia, quæ eodem modo ac pneumonia ad amussim curanda.

Quo gastritis a pneumonia distinguatur, commemorâsse sufficiat signa huic propria, nempe, “Anxietatem, in epigastrio ardore et dolorem ingestis quibuslibet auc-

“ tos, vomendi cupiditatem, et ingesta protinus rejecta, fingulum.”

PROGNOSIS.

MEDICIS istis, qui hunc morbum rarissimum esse nobis persuadere volunt, minimè credendum est : si huic enim sententiæ assentiretur, multùm detrimenti exindè oriretur, utpotè in morbo, qui remediis validissimis eget, quique periculum ferè semper magnum minitatur, ad praxin debilem ac inertem, et ad debellandos tales hostes feroces nequaquam idoneam, perducturæ.

Ægrotus interdum moritur intra dies tres quatuorve a primo morbi impetu ; sæpiùs verò mitior est, ac fortassè tolli videtur :
præfidiis

præfidiis tamen valetudinis bonæ neglectis, citò redit, et ingravescit, viresque novas nactus finem vitæ tandem imponit. Hominem interdum magis adhuc infidiosè aggreditur, lenemque potiùs catarrhum quàm pneumoniam simulat; adeò lentè ingravescentibus symptomatis, ut dies ante octavus decimusve præterierit, quàm medicus arcessitus fuerit, quumque omnia symptomata eò violentiæ jam processerint, ut de vita ægrotantis actum fit. Ubi verò morbus ritè ac tempestivè tractatus fuerit, et ubi usque ad septimanam unam vel alteram symptomatis lenioribus persistiterit, exitum faustum sperare licet. Falsò a quibusdam censetur, resolutionem post hebdomada primam non fieri; sed rebus ita sese habentibus, suppurationem non evitari posse. Si prognosim nostram accuratam esse volumus, rationem symptomatum violentiæ, quàm

quàm diuturnitatis morbi, potiùs habere debemus.

Si perquam sævit pyrexia, si exindè exorta fuerunt cephalæa et delirium, malum est ; si pyrexia verò, per totum morbi decursum, lenis fuit, mitiorve indies evadit, bonum ; tunc enim vim febris et inflammationis diminui, et demum affectionem pulmonum ipsam citò submotum iri concludere licet.

Dolor fixus et acutus spiritum plenum liberumque impediens, in lubrico ægrotum versari testatur : periculum forsitan majus adhuc minitatur dolor una ex parte ad alteram tendens, vel, uno latere relicto, sedem in altero figens ; hoc enim malum ingravescens, ideóque valdè periculofum, indicat. Prognosis etiam æquè infausta est, quum dolor, difficili respiratione comite, unam partem
profundus

profundus atque obtufus rodere pergit: etfi tamen abfuerit dolor, ftatim ex re tam fallaci fpem de eventu felici fovere non licet; gangrænæ enim infanabilis, jam præfentis, fignum eft, ac prænuncium mortis.

Inter figna mali ominis, tuffis ficca ac violenta femper recensenda: fi illa expectoratione liberâ ac facili priùs comitata fuerit, poftèa autem ficca ac dura evaferit, nulla res infelicioꝝ quidem accidere poteft; tale enim fignum ferè femper fequuntur coma, fubfultus, lethumque. E contrario autem, fi tuffis ab exordio ferè, fputo facilè et copiofè excreato, præfertim fanguine tincto, ftipata fuerit, hóc feliciter nullum fignum invenitur.

Rationem

Rationem imprimis spiritûs difficilis habendum est; quò difficilior enim hic, eò majus periculum, ideoque etiam infauftior debet esse prognosis. Si eò procedit, ut nisi positurâ erectâ spirare, ac tunc etiam difficulter, nequeat æger, malum; si sudores frigidæ e capite ac cervice tunc etiam fluunt, iterum malum; si, postremò, facies intumescit, vultusque fit lividus, pessimum est: omnia enim hæcæ signa in propinquo esse mortem testantur, quippe sanguinis congectionem caput versus, sanguinemque pulmones, more haud justo, pertransire, nec mutationem chemicam, æquè ac in valetudine bona, inter inspirandum subire, demonstrant. Quæ symptomata, denique, morbum resolutione finitum iri indicant, hæc omnia exitûs felicitis, quæ verò ad suppurationem, gangrænam, vel ad
effusionem

effusionem vergere morbum, mali eventûs prænuncia.

CAUSÆ PNEUMONIÆ REMOTÆ.

imò, *De Causis Prædisponentibus.*

ALII huic morbo aliis, viri fœminis, robusti et actuoſi enervatis ac ſedentariis, ſunt multò procliviores. Milites munus belli fungentes ad pneumoniam ſunt admodùm proni * ; dyſpeptici autem, quique vitam agunt inertem, eâ rarò corripuntur, ut monet aphoriſmus HIPPOCRATIS, “ Qui acidum eruc-
“ tant, rarò pleuritici fiunt.” Provec̄tos æ-
tate

* Vid. Sir JOHN PRINGLE, p. 15.

tate potiùs quàm juniores adoritur, nec ferè unquam impuberes invadit; “ docuit etiam “ experientia medicos, crebriùs corripì pleu-
“ ritide illos, qui semel eâdem decubue-
“ runt *.” Eos rursùm sæpissimè infestat, qui diathesi phlogisticâ præditi sunt, vel qui genio nimis indulgent, vel liquores spirituosiores ingurgitando, vel ventriculum epulis lautioribus onerando, vel corpora nimis exercitando; nam in his, partem versus aliquam singularem, causâ excitante adhibitâ, faciliùs propellitur multùm sanguinis, ac ita hunc in morbum potiùs quàm qui habitu diverso gaudent, quique vitam victu tenui tolerant, nec exercitatione utuntur violenta, sæpiùs incidunt. Diathesis jam dicta, potentissima seu potiùs causa sola prædisponens talium

* Vid. VAN SWIETEN, in Aph. BOER. 881.

lium affectionum, mihi esse videtur; cui assentitur SYDENHAM, etenim observat, quod hic morbus “ temperamento sanguineo præditos præ reliquis aggreditur, sæpè etiam “ rusticos et duro jam fractos membra laborare *.”

2dò, *De Causis Occasionalibus vel Excitantibus.*

CAUSA inflammationis pneumonicæ frequentissima frigus esse videtur, corpori universo simulque pulmonibus ipsis admotum; effectusque eò peiores quò magis subito calori successerit. Hinc morbus hieme ac vere, mutationes propter cœli subitaneas, quàm aliis tempestatibus anni multò frequentius of-

D fenditur :

* Sect. vi. cap. iii. pag. 331.

fenditur : qua ex causa quoque vitia pulmonum sæpiùs oriuntur, quum ex theatris, ubi aër calefactus fœdusque, et ex aliis locis hujusmodi, ubi magnus fit concursus utriusque sexûs, in aëra frigidissimum, mordacem, humidumve, prodeunt incautè homines : vel, corpore imprimis calefacto, aquam seu potum quemvis gelidum copiosè hauriendo, inducitur. Hic morbus etiam, prædispositione permagnâ, causis quidem levissimis, quales sunt exercitatio nimis vehemens, aut quivis labor alius improbus, eæque actiones imprimis quæ pulmones ipsas afficiunt, nempè altiùs cantando, vel musices instrumenta diutiùs inflando, vel denique nimis strenuè concionando, facillimè excitatur. Inflammatio ex vaporibus quoque acribus in pulmones receptis, ac ita fabricâ eorum læsâ, interdum oritur ; vel a vulneribus aut contusionibus externis fiat. Grassata est interdum ita epidemicè, ut malum

lum esse contagiosum quidam medici suspicati sint ; hoc tamen minus verisimile, sed constitutioni cœli aërisque potius tribuendum est. Pneumonia in variola ac rubeola symptomatice existit, et in hac sæpè signum est periculosissimum : catarrhum haud rarò excipit, uterque enim morbus diathesi eâdem oritur, iisdemque causis efficitur.

RATIO SYMPTOMATUM.

OMNI disquisitione de *causa proxima* inflammationis prætermisâ, utpotè vanâ, inutili, fortassè ineptâ, rationem symptomatum, quæ hunc morbum insigniunt, redditurus sum.

Corporis

Corporis humani lex esse maximè perpetua videtur, partes qui nervos habent magis sentientes fieri, prout plus sanguinis per ipsarum arterias transeat: hinc dolor qui omnes phlegmasias comitatur; res enim quæ corpus sanum nullo sensu omninò afficiebant, id nunc vi tam magnâ excitant ac percellunt, ut exinde oriatur dolor permagnus. GREGORIUS noster Professor, enumeratis quibusdam ex causis, unde “varius esse poterit sensus,” hæc verba subnectit: “Vel a statu vasorum
“sanguinem vehementium, quæ minutas nervo-
“sas fibras comitantur inseperabilia, quæque
“vel præter solitum laxari vel distendi, vel
“demum inflammari, possunt *.”

Si

* Vid. Conspect. Med. Theor. pag. 8c.

Si hoc vitio laborant vasa pulmonum sanguinea seu membranarum quæ eos cingunt, sensibilitate inde magnoperè adauctâ, omni ex motu costarum, diaphragmatis vel pulmonum, sensationem nullam olim excitante, molestiam permagnam vel dolorem oriri oportebit : quò major quoque est motus, eò quoque magis augebitur dolor, ita enim nervi validiùs afficiuntur ; quapropter etiam, dolor eodem in loco ubi motus est maximus, scilicet, circa costas sextam septimamve, hìc enim loci inter inspirandum thorax amplissimè dilatatur : hinc quoque faciliùs, unâ quàm aliâ positurâ, spirat ægrotus, motum partium maximè inflammatarum remorando, atque fortassè aëra in partes pulmonum sanas recipiendo.

Quo

Quo dolorem minuat, qui inspiratione adeò ingravescat, quàm minimùm aëris æger inspirare conatur; hincque spiritus celeris ac impeditus hujus morbi comes ferè confans.

Quodcunque bronchia, vel asperam arteriam, vel glottidem irritat, inflammatione ad eas pertinente, ac ita sensibilitate earum valdè adauctâ, tussim excitat: verbi causâ, sit mucus quantitate nimiâ excretus, vel solito acrior factus, vel denique partes ipsæ, mucosæ, qui eas antea defenderat, tussi frequenti orbatae, ac ita aëris externi stimulo expositæ. Quod ad tussim attinet, initio morbi siccam postea humidam evasuram, observare licet, statum ejus varium a mucositate et sero in bronchia parcius liberiùsve secreto pendere. Hic enim, æquè ac in catarrho, primò adstringitur,

tur, et postea, morbo decidente, copiosè ex-
cernitur.

PNEUMONIÆ REMEDIA.

REMEDIIUM hoc in morbo præcipuum in
sanguinis detractioe ponitur; ad quod, ut
auxilium potentissimum et celerrimum proti-
nùs fugiendum, ac ei ferè soli curatio omni-
bus in casibus credenda est. Quò temporius
hujus remedii usus èd melius; tamen semper
in memoria residere debet, sanguinem ex ori-
ficio satis magno, et copiosè, pro ægrotan-
tium ætate, sexu, robore, signorumque vio-
lencia detrahendum esse.

Omnes

Omnes evacuationes subitæ effectum in corpus univèrsum multò majorem edunt, iisdem lentè ac gradatim factis, etiamsi his quantitas major educata fuerit. In lentis enim exinanitionibus, arteriæ et venæ minori sanguinis quantitati mirum in modum se accommodant; quum in magnis et subitis præsertim, adè non hoc fit ut ægri sæpè in syncopen incidant, deficientibus prorsùs viribus quibus sanguis movetur.

In sanguinis quantitate uno tempore mittenda, symptomatum violentiæ ægrotique virium ratio habenda est. Simul ac vena solvatur, difficultas respirandi plerumque minuitur atque dolor lenior evadit; si autem res aliter accedat, sanguinem usque ad syncopen inductam, detrahendum vulgò medicis persuasum est. Sic morbum penitùs fugatum esse, ac nunquam rediisse, haud negandum est:

est : ubi autem spirandi difficultate ingenti vexatur pneumonicus, talis syncope periculo non caret. Tam longè igitur nunquam progrediendum, sed quam primùm adfuerint signa deliquii, quæ sunt pulsus languidus, pallor in oculis, labiis, vultu, sudoris guttulæ in fronte, tunc illico sistendum : venam enim, si opus fuerit iterum iterumque solvere, atque hoc modo omnia commoda sine periculo ullo obtinere possumus.

Quibus uncia sanguinis paucæ detractæ syncopen inferre valent, ii semper dum sanguis fluit decumbere debent ; hâc enim positione, sanguinis jacturam sine deliquio meliùs tolerabunt. Si verò ex illis fatis sanguinis primâ vice detrahere non possumus, tunc orificium idem post paucas horas iterum recludere, vel aliam venam solvere oportet ; nam sanguis ex iis conatibus subsequenter

multò liberiùs detrahi queat. Ex vena aperta sæpè parùm sanguinis effluere accidit; hocque fit, judice SWIETENIO, “ propter in
“ pleuritide dolorem adeò sævum, ut pectus
“ vix ullo modo dilatare possint; hinc pulmones parùm sanguinis transmittunt, atque
“ que ideo venæ quidem plenæ sunt; sed
“ aorta paucum sanguinis recipiens non urget magnâ vi sanguinem venosum, unde ex
“ vena aperta sæpè parùm sanguinis effluit.
“ Simul ac verò suspirando pulmonem magis dilatant ægri, vel tuffiando illum concutiunt, sanguis cum impetu exit*.”

Ubi sanguinis jacturam facilè tolerat æger, uncias sexdecem simul detrahere plerumque sufficiat: pro re nata usque ad uncias viginti
vel

* Vid. VAN SWIETEN. Comm. tom. iii. pag. 37.

vel amplius quidem detrahere liceat : hæc exinanitio ingens, attamen ubi non unciaë duodecim mittuntur potiùs parva habenda est *. Symptomata autem medicum fedulum ac sagacem, pro vi eorum minore seu majore, semper monebunt.

Sanguinis copiâ idoneâ misâ, ac emplastro vesicatorio parti dolenti applicato, pneumonia aliquandò penitùs tollitur † : sæpiùs tamen repetendum est opus ; etsi enim haud amplius cernantur symptomata violenta, paucas tamen post horas sæpè recrudescunt ; ad hoc remedium igitur statim rursùs confugiendum, atque hoc quamdiu symptomata sævierint.

* Vid. CULLEN. Par. 364.

† Vid. PRINGLE, pag. 146.

fævierint. Nulla universæ quantitatis emittendæ mensura omnibus convenit, quippe quæ, pro ætate, sexu, robore, symptomatum violentia varianda est : quadraginta unciaë plerumque in hoc morbo mittendæ, attamen ante uncias sexaginta, octaginta, vel etiam centum et triginta detraxerunt aliqui medentes quàm malum penitûs deceffit : plerisque hominibus hoc morbo laborantibus, quatuor aut quinque libras intra dies totidem, CULLENO monente, detrahere possumus ; sed sanguis, quamdiu supervenerint suppurationis gangræna vel effusionis nulla symptomata, audenter mittendus.

Si majorem quantitatem e brachio detrahere hæud sine periculo licet, si imprimis dolor lateris fixus inter signa maximè conspicua existit, sanguis, parti affectæ hirudinibus vel cucurbitulis cruentis adhibitis, eliciendus.

Qui

Qui resolutionem pneumoniæ semper antequam vel comitari sputa copiosa observârunt, hoc semel factò sanguinem non amplius mittere, et morbum viribus naturæ medicatricibus concredere præceperunt. Primis verò diebus, sanationem nullo modo expectorationi utcunque copiosæ confidere oportet; huic enim, morbo finem versus vergente remediisque idoneis adhibitis ac signis omnibus mitescentibus, confidendum est. Hoc quidem sputum, præsertim sub initio morbi, notatu dignum est, missò sanguine potiùs augeri quàm minui, et supprimi tantùm quum vires ægroti longo morbo et magnis exinaniationibus prostratæ fuerint; hocque accidit effusione in bronchia factâ, et ægri viribus adhuc ampliùs exhaustis.

Inter

Inter remedia pneumoniæ locum secundum tenent vesicatoria, quæ parti dolenti applicata, effectus optimos edunt: haud priùs solent adhiberi quàm sanguis semel vel etiam bis e brachio missus fuerit, ne per suum stimulum obstent beneficio quod a sanguinis detractiōne speratur. Cel. PRINGLE, verò, cujus auctoritas hac in re summa est, quum in castris, ubi juvenes robustos quamplurimos tractabat, eosque labores belli sævissimos perpeffos, ideóque validioribus causis excitantibus expositos, multùm diuque versaretur, nos monet, “ That in treating great numbers,” ut ipse ait, “ I found no inconvenience from
“ using the blister immediately after the first
“ bleeding; but, on the contrary, a more
“ sudden and certain relief. Nay, frequent-
“ ly, when the surgeon was not at hand, I
“ have had the plaster put directly to the
“ side, and the patient blooded afterwards :”

dicitque

dicitque etiam, " That blisters not only
" shortened the cure, but prevented the loss
" of a great deal of blood *."

Vesicantia pro re nata pluries repetere necesse fit, ac partem dolentem quàm proximè ea admoveere semper debemus : partes vesicantæ etiam quàm citissimè sanandæ ; quibus enim sanatis iterumque, si usus postulat, vesicatis, hæcce remedia ægrotantibus multò magis proficient, quàm ubi fonticulos instituerimus. Vim utcunque validam vesicantia exerceant, detractio sanguinis tamen ideò non magis negligenda ; contrà, tantùm pro subsidio sunt usurpanda.

Salibus

* Vid. PRINGLE, pag. 146.

Salibus neutris, utpotè refrigerantibus, alvus laxanda ; fæces enim in pleniore intestino congestæ et induratæ, semper magnam molestiam faceffunt, ac pyrexiam generalem intendunt. Purgationem alvi, expectorationi obstare, olim opinio fuit ; quapropter medici ab usu purgantium in hoc morbo diu potiùs abstinerunt. Si ægrotus antea multùm debilitatus fuerit, magna alvi purgatio, non secus ac sanguinis detractio, vires ipsius adhuc amplius minuendo, sine dubio noceret ; attamen tutò et feliciter, inflammatione vigente, administrantur.

Emetica, magnis dosibus ut vomitum plenum excitent, nunquam administranda ; inflammationem enim pulmonum hoc modo intendere valent : ubi administrantur nauseam producendi consilio, nil magis expectorationi favet ; sed finem versus morbi tantummodò,

tummodò, remedia sputum promovendæ idonea, præscribere licet.

Quum hoc e re fore arbitratur medicus, emetica forsan inter optima expectorantia censenda, præfertim antimonialia, parvis portionibus data; quæ autem multùm stimulant, qualia sunt scilla, gummi ammoniacum, ammonia, aliaque id genus remedia, periculo nunquam immunia sunt. Mucilaginosæ ac syrupo parùm efficacia; fauces tantùm inungendo, ac ita irritationem præcavendo, quæ haud rarò tussim excitat permolestam, nonnunquam fortassè auxilio erunt. Hocque consilio mucilago optimè respondet, quippè enim syrupo viscidior et minùs nauseosa.

Quodvis fluidum diluens, ei gratissimum, copiosè bibere, ægroti quidem multùm magis interest: hujusque potus semper sit tepidus,

F

cuique

cuique miscenda acida vegetabilia, aut, si modò tussim non excitat, nitri quantitas parva. Nunquam autem potui adjiciatur acetum scilliticum, quibusdam commendatum, aliudve quod ægrotus fastidiat; ex talibus enim, nullus alius fructus, quàm ex diluentibus largè adhibitis, expectandus.

Ut sudore spontaneo interdum resolvitur pneumonia, hunc arte inducendum quidam medici suaferunt: si verò reputaverimus remedia pleraque hujusmodi corpus nimis calefacere, et ægrotum lecto inter sudandum affigendum esse, anceps auxilium esse videtur, præsertim quum remedia efficaciora morbus postulat. Ægrotum quidem potiùs in cubiculo frigidiusculo decumbere oportet, ne corpus nimis calescat, quod affectionem febrilem usque intendere possit.

Vapor calidus, vel aqueus, vel aceti paulillo admixto, in pulmones receptus, sæpè multùm profuit : si verò, quod interdum accidit, tuffis hâc ingravescat, tunc statim omitendus.

Opiata, primo morbi impetu, præcipuè si antè præscripta quàm tuffis ac spiritus difficilis, sanguine misso et vesicatoriis curata fuerint, certissimè nocitura sunt. Effectus æquè malos, dolore ac pulsu duro urgentibus, producent. Quum verò pneumonia jam diu perstiterit, symptomatis inflammatoriis priùs remotis, præsertim quum tuffis adest molestissima, et somnus impeditur, tunc, irritatione sopitâ, et somno inducto, ægroꝝ haud parùm juvabunt.

Victus, per cursum morbi totum, quàm levissimus esse debet ; nil solidi vel stimulantis
fumendum :

fumendum : aqua hordeata, usque dum duret
status inflammatorius, solùm potanda : post
hunc finitum, postque vires evacuationibus
valdè imminutas, juscula pullina, et similia,
fumenda : etsi tamen morbus vel per totum
mensem penitùs decefferit, cautè et parcè ad-
modùm vivere debet convalescens, ut a mor-
bì reditu sibi præcaveat.

